

IGOR ISAKOVSKI PJEŠČANI SAT

edicija meandar

KNJIGA 120
IGOR ISAKOVSKI: PJEŠČANI SAT
PRIJEVOD DJELA: PESOČEN ČASOVNIK

nakladnik

MEANDARMEDIA d.o.o.
PETRINJSKA 51/3
HR-10 000 ZAGREB

za nakladnika

BRANKO ČEĀEC

urednik

MIROSLAV MIĆANOVIĆ

prijevod

SIBILA PETLEVSKI I AUTOR

korektura

JASMINA HAN

design

BESTIAS

layout

MEANDARMEDIA / TOMICA ZOBEC

tisak

KIKA GRAF

© Igor Isakovski 2002

© of the translation: S. Fischer Foundation by
order of TRADUKI

ISBN 978-953-334-004-3

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige
ne smije se reproducirati u bilo kojem obliku
bez prethodnog dopuštenja nakladnika.

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 798106

Printed in Croatia 2/2012.

igor isakovski

pješćani sat

s makedonskog preveli Sibila Petlevski i autor

traduki

Objavljivanje ovog djela omogućeno je uz potporu literarne mreže TRADUKI čiji su članovi Savezno ministarstvo za europske i međunarodne odnose Republike Austrije, Ministarstvo vanjskih poslova Savezne Republike Njemačke, švicarska Zaklada za kulturu Pro Helvetia, KulturKontakt Austria, Goethe-Institut, slovenska Javna agencija za knjigu JAK, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske i Zaklada S. Fischer.

MEANDARMEDIA

sa- dr- žaj

Ništa se posebno ne događa	7
Alfred Dreyfus, pisac, i njegova žena	11
Dvojica muškaraca	16
Mr. Hangover	23
Svjetlost	31
Smrt lisice	37
Možda će jezero nabujati	48
Nikada nećeš reći sve u jednoj priči	59
Pješčani sat	65
Dok glazba svira	77
Umorna roda u sobi, glupi pas na asfaltu	82
Svečano žuto	87
Ljubav i druge stvari	94
Malaika	99
Crveni vosak	103
Haik plesačice	108
Ona i vrijeme: slika i fotografija	129
Transformiranje jezgre (Slobodan Micković)	143
Na rubu sreće (Venko Andonovski)	145

NIŠTA SE POSEBNO NE DOGAĐA

Što se to događa sa mnom? – pitao se. Sjedio je i gledao kroz prozor, ali ništa nije vidio. Svako toliko ponovio bi si to pitanje, svaki put kad bi neki od prozora tresnuo na propuhu. Hodao je stanom ne bi li otkrio kako je došlo do svega toga. Hodao je unatrag, no to mu se činilo budalastim. Što se događa sa mnom – prolazilo mu je kroz glavu poput zrakoplova koji kruži oko piste. Eto, javio sam se toj djevojci... Možda je tu sve započelo? Ne, ipak ne. Stvari se počinju mijenjati kad nešto loše krene. A poslije se događa još mnogo drugih loših stvari. Sruče se kao lavina. Pogledao je prema planinama oko grada, ali tamo nije bilo nikakvog snijega. Ili se nije mogao vidjeti od magle oko planina. U svakom slučaju, bio je siguran da se stvari počinju mijenjati kad nešto loše krene. To se događa u jednom trenu. U djeliću minute. Pogledao je na sat, ali nije zapamtio koliko su pokazale kazaljke. Dogodi se to kao rez u lošem filmu. Klik!, i gotovo.

Nešto nije bilo kako treba s njim i njegovom djevojkom. Izgleda da je tu sve započelo. Samo, u kojem trenutku? Kada je rez? Eeeh, to sada ionako ne igra nikakvu ulogu, zar ne? Što se događa sa mnom? Kada sam mislio na nju, nešto sam osjećao. Ranije. Razumije se, poslije je imao problema s novcem. Nikako nije uspijevaao vratiti dugove. Uvijek bi nešto iskrsnulo. Nekakvi popravci, prepravci, što li već... I poslije, u samo jednom trenutku, ali ipak, morao je sebi priznati da nije toliko moćan i samouvjeren. Prestao je pisati. Onda je

opet počeo, no tih ga dana ništa nije moglo zadovoljiti. I, eto ga sada, pita se: Što se događa sa mnom? Sigurno nije samo pisanje. Sigurno. Onda je počeo živjeti sam. Njegova je djevojka iščeznula. Ustvari, ona je bila tu negdje, u gradu, ali njemu se činilo da je na drugom planetu. Pomisli na brak. Nije znao zašto, no ta ga misao potakne da se osjeća mladim. Trajalo je kratko. Tako mu se učini. Ta misao, ne brak. Brak se uopće nije dogodio. Počeo je piti, kao prije. Možda i više. Nije se mogao sjetiti je li se to dogodilo prije ili poslije njezinog nestajanja. Stalno se suočavao s tom riječju – nestajanje. Kao da ga je neki vrtlog vraćao k njoj, ali on je samo gledao njihove fotografije. Sada su fotografije bile negdje u sobi, ali on nije mario za to. Propuh udari u neki od prozora u stanu.

Na ulici se pod njegovim prozorom zaustavi automobil. Izade muškarac u plavoj vjetrovci, s prorijedenom i posivjelom kosom. S mjesta vozača. Kroz druga vrata izade žena, imala je veliku maramu na glavi, ili je to bio nekakav ogroman šal što joj je prekrivao i leđa, i ne pogledavši se, krenuli su prema jednoj od zgrada. Muškarac podigne kragnu vjetrovke. Puhalo je. Njemu su nalikovali na strance. Na ljude koji se ne poznaju. Ili na ljude koji se trude da zaborave jedno drugo. Koliko li su zajedno, upita se, a potom propuh udari u neki od prozora u stanu, i on pomisli kako cijeli svijet funkcionira na taj način. Odjednom se zastidi, kao da ih je promatrao u njihovim najintimnijim trenucima.

Zazvoni telefon. On se počese po bradi. Telefon je prestao zvoniti. Eto, onda sam se javio toj djevojci, kada je sve bilo u redu. Imala je glas koji je u ušima ostajao još satima. Meko *r* u izgovoru. Simpatično. I... onda su počele nevolje.

Oboje smo imali neke obaveze. No tada, ustvari, nije započelo ništa. Ništa od nevolja. Samo sam počeo bolje pisati, pomisli on. I manje voljeti svoju djevojku. Možda je tada počelo... i ako je tako, sada uopće nije loše... Gotovo... Samo, osjećaj nemoći još je uvijek tu. Jači nego prije. Jači nego ikada. Što se događa sa mnom?

Jedno mu je bilo jasno. Bio je paklenski zaljubljen u meko *r*. No nije mogao ništa s tim napraviti. Jednostavno, bio je toliko preplašen... Propuh je zalupio jedan od prozora u stanu i on je slušao kako na pod i dolje na ulicu padaju komadi stakla. Treba hrabrosti i mudrosti da se iskoristi hrabrost. Staklo koje je palo na pod palo je prije onoga koje je palo na ulicu. I treba sreće da bi se mudrost osjetila. Totalno budalasto, pomisli on. Zajebano.

Možda je sve to započelo kada je počeo živjeti sam. Uvijek kad bi ga njegovi nekadašnji prijatelji pronašli u nekoj kavani. Kada je vidio koliko su u međuvremenu ostarjeli. Kada je vidio da su se svi predali. No u kojoj borbi, dovraga?! Činilo mu se lako tražiti nove izazove. Tada. Je li ga zarazila njihova apatija, ha? Počeo je izlaziti s djevojkama. Tako je bilo sigurno da će ga prijatelji samo pozdraviti i nestati na drugom kraju šanka. No djevojke su bile čudne. Kao da se susretao s njima u nekom tijesnom hodniku gdje bi morali razmijeniti pokoju riječ dok se mimoilaze. Premda su se one stalno veselo smijale njegovim budalaštinama. Neke od njih govorile su da previše pije. Druge su pile s njim.

On je i tada živio sam, s mekim *r* u ušima, pomisli. Dani ma je prolazio kroz te hodnike. Ponekad bi razmijenili malo nježnosti, ponekad bi neka od njih prespavala kod njega, i kada bi ih podne zateklo u postelji, gledali bi jedno drugo

krvavim očima, i ona je odlazila, a on ostajao. Svaki put nakon toga bio bi još svjesniji svoje usamljenosti. I nikako da pronade hrabrosti da učini ono što se mora učiniti. Zašto su nam oči uvijek tako krvave? On je vidio da su njihove krvave, a potom je gledao svoje, u zrcalu. I one su bile krvave. Kao da smo željeli razbiti tamu, pomisli, a tmina je razbila nas. Morat ću ostaviti nekakvo svjetlo. Kakvo god svjetlo. Samo ne svijecu. Što se događa sa mnom, upita se, a propuh je udarao samo u okvir nekog od prozora u stanu.

Neko je vrijeme bio potpuno opsjednut idejom da se izgubi na nekom prijemu u mnoštvu Amerikanaca i da tamo govori ruski. Iako nije znao više od nekoliko ruskih riječi. Nije si mogao objasniti odakle mu ta potreba. Znao je samo da taj prijem mora biti u jednoj od američkih država, i da on onamo mora dospjeti sasvim slučajno, na taj prijem. Mora doći nepozvan, da. I potom će govoriti ruski koliko želi. Da. Totalno blesavo, pomisli, shvativši da na tu budalaštinu ponekad misli više nego na meko r.

Što se to događa sa mnom? – upita se shvativši da se nikako ne može pogledati u zrcalu. Oči su mu stalno bježale prema prozoru. Vani je puhalo. Unutra je bio silan propuh.

ALFRED DREYFUS, PISAC, I NJEGOVA ŽENA

Bilo je sumorno jesensko poslijepodne kada su došli; muškarci u tamnim odijelima, bez kapa na glavama, bez jesenskih mantila. Stigli su neupadljivim automobilom i nalikovali su jedan na drugoga kao da su braća. Dok ih je gledao stojeći iza zavjesa, Alfred pomisli kako profesija može ljude napraviti nevjerovatno sličnima. Prvi od njih pozvoni na Alfredova vrata i Alfred im pođe otvoriti. Dijalog na vratima nalikovao je na one filmske:

Fade In: Lik Prvoga, gro plan.

Prvi: Dobar dan! Alfred Dreyfus?

Kamera na Alfreda: Jedva vidljiv grč na desnoj jabučici.

Alfred: Da, ja sam.

Kamera s ulice prema vratima, do leđa Drugoga, dok

Prvi izgovara: Mi smo *Iz...* Izvolite s nama!

U glasu, razumije se, zapovjedni ton.

Alfred zatvara vrata dok Drugi već pokreće motor automobila. Ulicom prolazi djevojka na biciklu. Fade Out.

***

U kancelariji ljudi. Bilo je svijetlo i čisto. Alfred pomisli da nikada nije volio jaku svjetlost. Posjeli su ga na neku stolicu i Prvi izađe iz prostorije. Drugi mu priopći da će ga zadržati neko vrijeme.

– Zašto? – upita Alfred Dreyfus.

– Sve će Vam se reći na vrijeme. Budite strpljivi.

Kvragu! – pomisli Alfred – isto kao kod Kafke!

Razumije se, svi znamo da literatura ne pomaže u takvim situacijama. Kada dobro razmislim, ne znam može li ona pomoći u bilo kojoj situaciji, no, eto je, postoji.

Drugi je počeo recitirati:

– Bit ćete smješteni u odvojenu prostoriju, obroci se dijele triput dnevno. Dužni ste biti budni u razdoblju od sedam ujutro do jedan poslije ponoći. Neće Vam biti dopušteno da čitate ni pišete. Za svaki predmet koji može poslužiti za bilo kakvo bilježenje, a nađe se u Vašoj blizini, bit ćete najstrože kažnjeni! Imat ćete televizor, i dužni ste gledati sve vijesti, od sedam ujutro do jedan poslije ponoći.

– Ali ja ne želim imati televizor! – uzvikne Alfred prestravljen obavezom gledanja vijesti.

Drugi ne odgovori. Prvi uđe u kancelariju i kaže Alfredu da ustane.

***

Prostorija u koju su ga smjestili bila je mala i jednostavno namještena; jedna postelja, jedna stolica, jedan stol i jedna metalna polica s televizorom. Blizu stropa bio je mali prozor i Alfred je mogao vidjeti da se nebo ne vidi od oblaka. Ili su oblaci bili nebo? Razmišljao je o tome dok je Prvi zaključavao vrata. Alfred ostane sam. Sjedne na postelju, i evo što ima reći čitateljima:

“Moje je ime Alfred Dreyfus. Imam 33 godine i radim kao stručni savjetnik u jednoj tvornici namještaja. Moj je zadatak da pronalazim načine za uništavanje zaliha namješta-

ja. Razveden sam, ne svojom krivnjom. Moja je žena uzela sa sobom psa, a ja sam susjedima poklonio ribice. Moja bivša žena. Čudni svati – ti moji susjedi. Uvijek su tihi, i da nije bilo mene, nitko ne bi znao da postoje. Kad sam bio mladi, puno sam pisao. Pisao sam sve i svašta: kritike, recenzije, pjesme, poeme, priče, romane, drame, eseje. Sve sam pisao i da nije bilo moje žene, možda bih nešto i objavio. Moja bivša žena. Ona je željela parfeme, krzna, porculansko posuđe, sve te gluposti... Zaposlio sam se u tvornici namještaja, i bilo mi je naporno otkrivati načine za uništavanje svih tih zaliha. Pomislio sam da ako nema drva, neće biti ni viška namještaja, te sam se potajno učlanio u jedno društvo za zaštitu šuma, ali tamo su se već infiltrirali ljudi iz tvornice namještaja, pa sam jedva sačuvao svoje radno mjesto. Moja bivša žena nekako je doznala za to, bilo je velikih svađa. Bila je zagrižena za svoja krzna i ostale gluposti... Tada sam još mislio da je volim. To nije bila ljubav. Možda samo ideja ljubavi. Lijepo smo se zavaravali, ja i moja žena. Trebao sam znati. Nitko od nas ne zna. Uvijek saznamo prekasno. Trebao sam znati onog trenutka kada je ona prekrila pod u kuhinji mojim rukopisima. Da ne bi ostale mrlje od bojenja zidova... Pih!... Poželio sam biti izoliran, da ne postoji moja žena, da ne postoji tvornica namještaja, da nema ribica, da nema susjeda. Poželjeh samo biti sam. No to bi bio zločin. Ili ne bi?... Ona me nije puštala da pišem. U tim trenucima, kao slučajno, puštala je svoju omiljenu pjesmu na televiziji, i to je moralo biti *glasno*! Ona je imala mnogo omiljenih pjesama. Ili, kad bi zapazila da idem prema stolu, ona bi pošla prema telefonu. Potom su dolazile njezine prijateljice. Onda sam ja izlazio. Ne možete pisati u kokošinjcu, čak i da ste genij. Ja

nisam genij. Kada nije imala drugi način da me spriječi (ponekad bih ostajao za stolom i za inat se pretvarao da pišem), počinjala bi me zvati škrabalo, skriboman, zanesenjak... Uvjeren sam da nije pročitala niti jedan moj redak..."

O, taj bi mogao ovako danima!

***

Poslije nekoliko dana Drugi uđe k Alfredu. Alfred je bio nervozan, a oči su mu bile krvave od svih onih vijesti na televiziji.

– Jesam li uhapšen? – upita Alfred.

– Da! Vi ste uhapšeni! – odgovori Drugi.

– Ali ja sam nevin!

– Dokažite!

– Koja je optužba?

Drugi se nasmije i pojača ton na televizoru.

***

Razumije se, nakon nekoliko dana red je bio na Prvoga. On je došao s ogromnom bilježnicom i jednom penkalom. Alfredove se krvave oči zacakle od radosnog uzbuđenja. Prvi mu dadne penkalu i bilježnicu. Alfred ih uzme, razumije se, i dok ih je stiskao među dlanovima, pomisli da to mora biti provokacija, i evo, sada će ga kazniti!

– Otvorite bilježnicu! – reče Prvi.

Alfred učini tako. Potom škljocne penkalom.

– Zapišite: Ja, Alfred Dreyfus, sam kriv!

– Ali ja sam nevin! – uzvikne Dreyfus.

– Niste, i to smo već razmotrili. Sada pišite – reče Prvi i blago se nasmije.

Alfred Dreyfus bio je pred svojim najvećim iskušenjem. Penkala mu je drhtala u ruci, i bjelina lista bilježnice privlačila ga je kao što postelja privlači umornog.

Prvi je stajao blizu vrata, zagledan u televizor. Budno je promatrao što se događa na ekranu.

Alfred je grozničavo mislio. Bilo je tu i kapi znoja na čelu. "Oni mora da znaju koliko mi mnogo znači da pišem! Po svom. Sigurno im je *ona* rekla! Prokleta kučka!"

Prvi priđe, uzme bilježnicu i penkalu i ode bez riječi. Alfred je bio vrlo uzbuđen. Onesvijestit ću se! Onesvijestit ću se!, izgovarao je poput junaka ruske proze. Tamo se svi onesvješćuju.

***

Nakon nekog vremena dođe Drugi, s bilježnicom i penkalom, i Alfred ga ščepa. Napiše. Prizna. Nije bilo važno što. Bilo mu je puno lakše. Nije se onesvijestio. Drugi je ostao dva sata s njim, dok je on neprekidno zapisivao istu rečenicu. Potom je došao Prvi, pa su se tako izmjenjivali svaka dva sata. Alfred Dreyfus nije spavao te noći. Popunio je bilježnicu. Donesoše mu novu. Postade mu muka. Oni se nisu prestali mijenjati. Počne ih moliti da prestanu. Oni su gledali vijesti.

***

Donijeli su injekciju kad je ispunio treću bilježnicu. Dok je otrov ulazio u njega, pomisli: Možda bi bilo bolje da sam bio nijema riba, i bi mu žao što to nije stigao zapisati.